

Вчена-Ворон. Книга 1

КУПИТИ

Завоювати трон

Знищити імперію

В будь-якому випадку, все починається з вбивства...

Усі повнолітні громадяни імперії Оррун повинні зробити свій вибір: вступити до храму й приєднатися до однієї зі Спільнот Заступників. Комусь до душі шлях Ворона - мудрого правника чи неперевершеного вченого. Інші обирають хитрого Лиса - дипломата або шпигуна. Хтось іде за силою Тигра, несхитного воїна. Є ті, хто схиляється до спокійної сили Вола - землероба, або до могутнього Ведмедя - захисника імперських кордонів.

Для двійнят Яни й Руко цей вибір міг би стати початком нової долі. Але... вісім років тому їхній батько спробував повалити імператора. І хоч діти зрадника досі були під формальним захистом, тепер, із досягненням повноліття, їх нічого вже не оберігає від помсти чи засудження.

Наче цього мало, в імперії насуваються великі зміни - спливає термін правління імператора Берсуна, і гряде Випробування...

Шановні читачі!

Зміна шрифтів, їхнього кеглю та кольору, а також особливості мовлення персонажів (у тому числі мовленнєві помилки), які відтворені у цьому виданні, відповідають творчому задумові авторки.

Брате, сестро, послухай мене:
Восьмеро вернуться в крові й огні.
Ти знайдеш їхній смак у воді,
Почуєш їх у вітрі,
Угледеш їх серед грози.
Вони прийдуть до тебе у снах.
Вони покличуть тебе.
Не впускай їх, не впускай.
Вони йдуть.

*«Плач воїна-Ведмедя»,
автор невідомий*

...І окропили небеса сплюндровану землю отрутою...
Напис із долрунської гробниці, пер. Німи Краа

Розділ 1

Колись тут приносили жертви на догоду Вісьмом. То було багато тисячоліть тому, але камінь пам'ятає. На схилі стояв скромний храм, із якого було видно всі кінці острова, а затерті кам'яні сходи вели до простої кам'яної плити. Тепер тут стоїть палац із золотими залами й підлогою з білого мармуру. На стінах висять блискучі шовкові гобелени, що розповідають вигадливі історії про кохання й війну, про загибель тиранів. Повітря насичене пахощами, розкішними та п'янкими.

«Тут загинув мій батько».

Яна Валіт ішла пліч-о-пліч зі своїм братом-близнюком Руко, змушуючи себе зберігати спокій. Імператор не має причин її кривдити: вона не зробила нічого поганого.

Принаймні такого, про що він може знати.

За ними по п'ятах ступала Ясіла. Її кроки приглушували вишукані антикварні килими, що застеляли підлогу. Яна могла не озираячись чітко уявити лице матері — зосереджене, гордовите. Ясіла носила свою славнозвісну красу, немов маску: на її злегка смаглявій шкірі не відбилися роки втрат і нещастя. Трохи сурми, крапля парфумів. За три кроки позаду — і далека, як місяць.

Вона знала, що імператор цього ранку викличе їх сюди? Питати було безглуздо. Ясіла виросла заручницею на Драконовому острові Гелія, де таємниці збирають, наче коштовні самоцвіти. Вона рано навчилася тримати язика за зубами та стримувати серце.

Вони рушили новим тихим коридором, що лежав у глибині свята святих. За їхнім наближенням спостерігав самотній вартовий, що тримав руку на ефесі меча. Він був одягнений у форму імператорського охоронця — чорні штани й червону туніку з п'ятьма чорними слідами від пазурів. Емблемою Ведмеда, яку носив на честь імператора. Яні подумалося, що сам він радше тримається як воїн-Пес: стоїть у напруженій, динамічній позі, трохи перенісши вагу на пальці ніг. Ясіла навчила своїх дітей помічати таке. Поки вони йшли перед пронизливими очима вартового, Яна помітила квадратний

срібний перстень на його середньому пальці. Емблему Пса. Постаралася не всміхнутись, уявивши материне нагадування: «Янаро, це не гра. Це наше виживання».

Ще один поворот, ще один напахчений коридор, майже такий самий, як попередній. Без вікон, без жодного орієнтиру для Яни. Вона знала, що це одна з хитрощів свята святих. Навіть досвідчені придворні входять до тронної зали з мульким відчуттям, наче одночасно прийшли туди, куди мали, й загубилися.

За цими стінами є цілий світ, нагадала собі Яна. Там, усюди на імператорському острові та в менших його палацах, придворні шпацерують прогулянковими садами й лісовими стежками, переповідають одне одному скандали чи заkochують нові під оглушливе ревіння пінистих фонтанів. Слуги стікають потом у пральнях, обпікають пальці на кухнях, говорять про бажання піти, ділячись самокрутками за службовими хижками.

Яна відчула в грудях знайоме напруження — бажання вибігти на ясне ранкове сонце й щезнути. Втекти від вартових і поплисти човном назад на материк, злитися зі жвавими вулицями в центрі Армаса. Зловити якийсь транспорт, що їхатиме зі столиці, й податися на північ, до Шрамгорода чи якогось іншого занепалого місця на кордонах. Почати життя заново, з новим іменем...

Мрія, фантазія.

Донька Андрена Валіта, Великого зрадника, не може втекти. Не може зникнути в натовпі. Останні вісім років — половину її життя — за Яною та її родиною безперестанку стежили. Коли сусіди по сітці жалілися на накопичення сміття, на зростання цін на харчі, на вуличну злочинність, Валіти тримали роти на замку. Висловлювати свої думки було для них недоступною розкішшю. Їм доводилося повсякчас вважати, що хтось усе слухає й дуже хоче донести на них Псам. Їхнє життя було лінвою, натягнутою над водою, в якій кружляють акули.

Руко гриз губу. Яні хотілося попросити його не хвилюватися, сказати, що все буде гаразд. Але спробувавши заговорити, вона виявила клубок у горлі. Вона ніколи не могла брехати братові.

***

Палацові Пси надійшли серед ночі. Тупіт чобіт по сходах, різкий стук у двері. Яна, миттю прокинувшись, відкинула простирadlo та скинула ноги з ліжка. Вона сама навчилася переходити так із глибокого сну в стан підвищеної готовності. Хоча її родина офіційно живе під захистом імператора, він не всебічний. Удосталь людей досі вважає, що з Валітами після повстання вчинили надто милосердно. Папірець не відіб'є клинка вбивці.

— Прошу відчинити, — гукнув голос із-за дверей.

Зіскочивши на підлогу, Яна сягнула на нижній ярус ліжка та штурхнула Руко в передпліччя. Той застогнав і щільніше закутався в ковдру.

— Руко, — роздратовано процідила Яна. Вона любила свого брата, але ж, ради Вісьмох... — Ворушись.

У вітальні стояла перед дзеркалом її мати, заколюючи на потилиці довге чорне волосся.

— Янаро, відчини нашим гостям.

Валіти мешкали в тісній трикімнатній квартирі над кравецьким ательє. До неї треба було підійматися трухлявими дерев'яними сходами, абияк прикріпленими до зовнішньої стіни. Коли кравець запропонував замінити їх, Ясіла відмовилася. Хай шлях до її дверей буде зрадливий. Молодий сержант-Пес, оцінивши ризик, пішов нагору сам. Його загін чекав унизу, позіхаючи в оксамитовій темряві й не знімаючи кийків із поясів.

Сержант відреконувався байдужливим голосом, не виказуючи почуттів.

— Пані Валіт! Сержант Шал Ворті. Його Величність викликає вас на острів. Ні, не вашу наймолодшу доньку — лише вас і двійнят. Один із моїх офіцерів нагляне за... — Він спробував пригадати ім'я. Восьмеро, та як там її звати, ту малу?

— Ністалою, — підказав Руко. Мати суворо на нього зиркнула.

Сержант кивнув Руко.

— Ністалою. Дякую, пане.

Пане. Це звертання видавалось Яні дивним, але формально було правильне. Учора їй з братом виповнилося шістнадцять. За законом Руко став чоловіком.

«А скільки сержантові?» — замислилась Яна, вивчаючи його в сьайві свічок. Усього на кілька років більше, ніж їм. Він скидався на героя з танцювальної трагедії, емоційного та спортивного, з приголомшливими зелено-карими очима та гладенькою смаглявою шкірою теплого відтінку. Він як міг напустив на себе суворості, силкуючись злитися з досвідченішими членами свого загону. Його пишні вуса зливалися з густою щетиною, а темно-каштанові кучері були коротко підстрижені. Зате руки в нього були юнацькі, а фігура й підборіддя — ще хлоп'ячі. Двадцять один, вирішила Яна. Ледве пішов із Псячого Мису й одразу став сержантом на чолі загону — отже, його готують до високої посади в імперії...

От срака.

Яна вивчала його, а він вивчав її. В його очах палав внутрішній вогонь. Псячий зір. Рідкісне вроджене вміння з моторошною точністю читати чужі думки й почуття. Янине серце застережно тьохнуло. Що він побачив? Що вона виказала?

Очі сержанта згасли, знову ставши такими, як зазвичай.

— Насправді двадцять два. — Він сумовито потер підборіддя. — Як гадаєте, може, борода допомогла б?

Яні сподобалось, як він пожартував, щоб угамувати збентеження, викликане його даром. Одначе це не змінило факту, що імператор, який міг наказати кому завгодно провести їх на острів, обрав того, хто може бачити їх наскрізь. Тільки, либонь, не їхню матір. Дитину, виховану Драконами.

Швидко обійняти Ністалу, сонну, тривожну й роздратовану через те, що її кидають (чому її завжди кидають, це несправедливо), — і час іти. Поки вони спускалися зі сходів слідом за сержантом Ворті, Яна зашепотіла Руко на вухо, попереджаючи його про Псячий зір. Він кивнув. Сам уже бачив.

Місто Армас було зведено за системою сіток — колись революційною, а нині звичною. Янина сітка, С4 Пн-3х, складалася, як воно зазвичай і було, з восьми сполучених квадратів, що оточували спільне подвір'я. У більш фешенебельних куточках столиці цей спільний простір обертали на рай —

такий, як його уявляли модники того року. (У 1531-му то були пишні ароматичні сади: усі схибнулися на пишних ароматичних садах.) Янин квадрат годі було назвати фешенебельним, але він був гарно доглянутий, мав громадський городик і дорослі плодові дерева, а також кахлевий молитовний восьмикутник для вірних. Занепалий, але пристойний. Довідавшись, що до них переїдуть Валіти, мешканці квадрату 3 склали клопотання проти цього. «Ми віддані громадяни Орруну, — ішлося в ньому. — Ми не хочемо, щоб ці люди паплюжили наш дім». За кілька років деякі з них пом'якшили свою думку. Деякі — ні.

Прихід загону розбудив їх усіх. Заворожені сусіди позвішувалися з вікон. Вони вже не раз і не двічі бачили, як матір сімейства забирали на допити, але завжди саму. Це було щось новеньке. Що тепер буде з Валітами? Їх знову буде зганьблено?

— Що таке? — гукнув хтось униз. — Куди ви їх ведете?

— Перепрошую, що потривожив, громадяни, — відповів сержант Ворті. В перекладі з Псячої — «не ваше діло». Він поплескав по плечу одну зі своїх офіцерів — жінку старшого віку. — Залишся й постеж за малою. — Коли жінка рушила, затримав її та вже тихіше додав: — Вона злякана, намагається це приховати. Будь із нею терпляча.

Люди й досі гукали вниз, вимагаючи відповідей. «Що вони накоїли?» «Їх заарештовано?» «А ми роками казали: їм не можна довіряти...»

— Добраніч, громадяни. — Тон сержанта вже змінився. Вони почули в ньому застереження й затихли. Вичекавши напружену мить, він додав — знову приязно: — Хай захистять вас Восьмеро...

— ...і зостануться Сховані, — відповіли люди, хтось упевнено, а хтось — не дуже.

***

Найближчі доки стояли за кілька миль на схід. На шляху туди вони проминули житловий сектор і перетнули квадрати, відведені під теслярські майстерні та кузні, а також просторі склади, де люди працювали всю ніч, вантажачи й розвантажуючи щось при світлі ліхтарів. Деякі робітники кивали сержантові, коли той минав їх. Одна жінка кинула свій вантаж і

приклала кулак до грудей, виконуючи привітання Псів. Це було більше ніж виявом поваги до його посади. Руко штурхнув Яну й самими губами вимовив: «Ворті». Аж ніяк не рідкісне прізвище, але якщо вже сержант володіє Псячим зором і швидко пішов угору...

— Я його небіж, — урешті пояснив він.

Янина шкіра вкрилася сиротами. Верховний командувач Гатт Ворті загинув вісім років тому, коли її батько спробував улаштувати переворот. Коли Андрен кинувся на сходи, що вели до трону, саме Гатт Ворті побачив загрозу та став між імператором і Андреновим клинком. То була поворотна мить повстання. Самопожертва Гатта Ворті. Зрада Андрена Валіта.

— Мені прикро, — сказав Руко.

— Бачу, — відповів Ворті. Ще б пак. Ці очі. Трохи помовчавши, він додав: — Дякую.

* * *

У північно-східних доках було тихо, море злегка плюскало об причал. У цю годину, що передувала світанку, світ оповивала понура сірість — колір утрати, колір жалоби. Готувалися відчалити двійко рибальських човнів. Їхні команди рухалися в мовчазній гармонії, що зродилася зі щоденної рутини. На дахах витягували шиї мартини, різко перегукуючись через воду. «Ми тут, ми тут. Починається новий день».

Сержант Ворті пройшов наодинці причалом, щоб оглянути їхній човен, і полишив неодмінний обшук на свій загін. Можна було подумати, ніби він не хоче брати в ньому участі. Яна квапливо зняла із себе одяг під убивчим поглядом своєї охоронниці. Обшук не був лагідний. Жінка грубо розплела коротку кіску Яни, обтицяла та обмацала її тіло жорстокими пальцями.

— А чого ти чекала? — процідила вона, коли Яна обурилася. — Донька Зрадника.

Яна, стримуючи сльози, як могла причепурилася без гребінця. Волосся в неї було пряме й чорне, як у матері та брата, з ледь помітними пасемцями, що переливалися пурпуром і блакиттю й виділялися лише за певного освітлення. Спадщина їхньої пращурки — Ястали Великої, останньої імператриці-Ворона.

Ліворуч від неї Руко жартував із чоловіками, що його обшукували. Саме так він навчився виживати з проклятим іменням Валітів на шиї. Яна користувалася тямкою, Руко — веселістю.

А їхня мати?

Гідністю.

Коли Пси підійшли ближче, Ясіла витягнула руки й нахилила голову — суца богиня, що жалує своїм служницям привілей роздягти себе. Відбулася коротка дискусія про прикрашену самоцвітами заколку — чи не можна скористатися нею як зброєю?

— Можна, — вирішила за них Ясіла й віддала заколку. — Лишіть собі за труди, — тихо додала. Цей дарунок позбавив їх влади забирати.

Коли жінки шанобливо розкланялися, Ясіла кинула погляд на доньку. «Ось як треба, Янаро». А Яна вже не вперше подумала: «Навіть якщо доживу до ста років, не наживу материної вишуканої хитрості, королівської непокірності».

Після повстання Ясілу викликали на імператорський острів десятки разів. Її візити не мали якогось явного розпорядку. Імператор Берсун міг вимагати її присутності три вечори поспіль, а міг цілий сезон не згадувати її імені. Так чи інакше, Ясіла була прикута до нього невидимим ланцюгом. Його величність мав право смикати за нього як заманеться й коли заманеться.

А чому він її викликав? На те могла бути одна очевидна мерзотна причина. Ясіла, розумна, заворожливо вродлива тридцятип'ятирічна жінка, зустрічалася з імператором у його особистих покоях сама — без слуг, без охоронців. Як же придворні були закохані в цю думку, як сміялися, прикриваючи роти рукавами... Суворий старий вояк, загадкова вдова.

Яна не бажала про таке думати. Її мати та імператор.

Вартовий вручив їй брунатні бавовняні штани й туніку того ж кольору з довгими рукавами. Якби Псів запитали, вони сказали б, що бережуть імператора. Ці костюми не мали кишень, а їхня матерія була надто тонка, щоб під нею можна було сховати зброю. Але також це було зумисною образою: Валітів, колись багатих і могутніх, представляють при дворі в убранні, що більше пасує до праці на фермі.

Яні було байдуже — вона ненавиділа виряджатись, — але одяг виявився завеликим для її маленького худенького тіла. Вона замислилася, чи не дали їй помилково костюм Руко. Але повернувшись до брата, збагнула, що ні. Той уже вдягнувся й мав такий вигляд, як і завжди останнім часом: скидався на золотого бога. Падлюка.

Він став у красиву позу, щоб повеселитися й повеселити Яну. Вона засміялася, їхня ж мати насупилася. Ясіла ніколи не розуміла цих таємних послань, якими обмінювались її двійнята, їхніх жартів, зрозумілих лиш їм самим. Яна сміялася, бо знала, що її брат ховає за блазнюванням тривогу. Сміялася, щоб його заспокоїти, як і він позував, щоб відвернути її увагу. І на позір це працювало.

Проте всередині пульсував страх.

Чому імператор викликав їх саме сьогодні? Чого він захотів?

***

Минуло сім із половиною років, відколи вони востаннє стояли перед видатним воїном-Ведмедем. Берсуном Безцеремонним, імператором поневолі, який носив корону з обов'язку, а не за власним бажанням.

Після повстання, після бунтів, чисток і публічних страт Берсун проплив у складі процесії затокою Паща Дракона до міста Самри — родового гнізда династії Валітів. Значення цього дійства збагнули всі. Люди висипали з домівок назустріч Берсунові цілими района-ми, заюрмлюючи вулиці, з гарячковим завзяттям махаючи руками й радісно гукаючи. Погода була кепська. Погода була жахлива. Та й байдуже. Того дня місто, що зростило Великого зрадника, мало підтвердити свою відданість короні.

Берсун стояв під золотим навісом на потрісканих мармурових сходах Зали зборів, сховавшись від нещадного дощу, — кремезний велетень із видовженим побитим обличчям. Про таких соратників на полі бою моляться Вісьмом.

Навіс був не для нього. Воїни-Ведмеді радше бажали стояти так, як були навчені: просто неба, не захищені від стихій. Так можна залишатися міцними, сильними й зосередженими. Навіс був призначений для його

церемоніального одягу, який Берсун ненавидів. Щільно виткані золоті шати з восьмибічними орнаментами. Важкий розкішний плащ із червоного оксамиту, підбитий хутром. А найгіршою була пара м'яких вишитих атласних черевиків, які не могли не здаватися смішними на його величезних ногах. Коли їх тільки піднесли йому, Берсун заревів — буквально заревів, наче справжній ведмідь. Чоловіка, який двадцять років патрулював Пошрамовані Землі, здолала туфля.

Імператорові не подобався його одяг, але обов'язок казав йому, що цей одяг треба носити й не псувати. Поважність статусу. Тож він стояв під навісом і дивився сердито, як завжди в таких випадках.

Що ж до натовпу, який протиснувся на площу Білого Тигра, то всі змокли до нитки. Волосся поприлипало до голів. У таку жалюгідну погоду, що не віщувала нічого доброго, людей тішило одне: імператор Берсун ненавидить виголошувати промови навіть більше, ніж свої вигадливі шати. Це триватиме недовго.

Здійнявши руки, імператор показав усім свою знівечену правицю. У відчайдушному, кривавому бою з Андреном Валітом він утратив три пальці. І, судячи з усього, ледь не втратив життя. То була його перша поява на людях від того дня. Його велетенське тіло та громіздкі шати не могли приховати правди: воїн-Ведмідь змалів, як тілом, так і духом.

— Пролито вдосталь крові, — оголосив він, перекрикуючи дощ. Голос у нього був різкий, із короткими голосними й твердими при-голосними, як і годиться вихідцеві з крайнього північного заходу. — Моє тіло зламане, та зцілиться. Імперія зламана, та зцілиться. Ми зцілимося разом. Разом станемо сильнішими. Присягаюся Вісьмома.

Ті, хто стояв попереду, передали це послання назад, і площею прокотилися радісні вигуки й оплески. Якби повстання Андрена досягло успіху, він повернув би своємулюбому місту колишню велич. Давня столиця знову стала б осередком влади. Люди боялися, що імператор приїхав знищити Самру заради помсти. Для цього знадобилося б небагато. Непереможне колись Мармурове місто занепадало вже п'ятнадцять століть. Тепер люди глузливо й водночас сумовито називали його Щебеневим містом.

Берсун зачекав, доки його народ заспокоїться. А тоді Пси за його сигналом підвели до нього Яну й Руко. Тоді їм було по вісім років, і вони трималися за руки, щоб не боятися. Ступивши під золотий навіс, Яна побачила в очах Старого Ведмедя співчутливі сльози. Він жестом покликав їх до себе, підбадьорюючи, і вона зненавиді-ла його за це. Як він сміє бути добрим? Він же вбив її батька.

Двійнятам казали вшанувати імператора привітанням Ведмедя. Вони зробили це синхронно, хвацько піднісши правицю до правої скроні долонею назовні.

Берсуна це, схоже, зворушило. Він обняв Яну за плече й пригорнув до себе. Те саме зробив із Руко, який був ліворуч від нього. Великі ведмежі обійми від великого імператора-Ведмедя. Яні стало зле.

Берсун розвернув їх обличчями до натовпу й тихо сказав:

— Ви вже стояли тут. Знаєте цих людей.

Це було так. Їхній батько, як губернатор Самри, постійно оголошував щось на сходах Зборів. Народ був дуже радий бачити поряд із ним двійнят. І Ясілу в її вільних шовках і з довгим чорним волоссям у золотій сітці.

— Що ви бачите? — запитав їх імператор.

Яна поглянула вниз, на юрби, що досі радісно гукали й шалено плескали в долоні.

— Страх, — відповіла одночасно з Руко, який сказав: — Полегшення.

— Страх і полегшення, — повторив імператор. — Так. Саме це. Чудово.

Стиснув їх обох наостанок і відпустив.

Кілька тижнів по тому наступник Гатта Ворті, верховний командувач Гол Вабрас, видав указ, що звинувачував Ясілу Валіт в «опосередкованій підтримці» повстання. Інакше кажучи, її чоловік пустив на нього її гроші. За цей злочин її позбавили всіх титулів і маєтностей, а також засудили до шести місяців ув'язнення. Оскільки вона вже томилася в імператорських темницях майже вісім місяців, її випустили того ж дня з маленькою донечкою на руках. Ністала Валіт, народжена в пільмі, вийшла на світло. Далі в указі йшлося про таке:

Громадяниці Ясілі Валіт та її дітям дозволено вільно

*проживати в сітках Армаса з такими винятками:
Під страхом смертної кари не залишати столиці.
Під страхом смертної кари не спілкуватися з симпатиками Зрадника
Андрена Валіта, а також не прагнути відновити його репутацію.
Також родина Валітів зобов'язана погоджуватися
на будь-які огляди себе та свого майна на розсуд
слуги Його Величності, верховного командувача
Гола Вабраса.
Його Величність бажає, щоб за цих умов
діти родини Валітів досягли зрілості,
не зазнаючи шкоди чи обмежень.
Нехай Його Величність бережуть Восьмеро —
— і зостануться Сховані.*

*Підпис
Верховний командувач Гол Вабрас,
четвертий день місяця Ам 1523 року*

***

Берсун дотримав обіцянки. На світі, мій друже, немає нічого міцнішого за слово воїна-Ведмеда. Але напередодні двійнятам виповнилося шістнадцять. Вони перестали бути дітьми. Їх припинив захищати указ.

— Яно, — тихо промовив Руко, коли вони сіли на човен до імператорського острова, — усі ці роки імператор беріг нас. Він не знищить нас тепер.

Її брат — оптиміст.

Рекомендована література

Я бачу, вас цікавить
п'ятьма

Обери мене

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ